

Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя (Перша світова конференція по незалежності правосуддя, Монреаль, 1983 р.)

Преамбула

Оскільки правосуддя являє собою одну із суттєвих підвалин свободи;
Оскільки як вільна реалізація основних прав людини, а також мир між державами можуть бути забезпечені лише нормою права;
Оскільки держави давно створили суди та інші заклади з тим, щоб вони гарантували справедливе відправлення правосуддя на своїх територіях;
Оскільки як повторне утвердження принципу незалежності правосуддя та умов його реалізації може бути тільки корисним;

Світова конференція по незалежності правосуддя рекомендує Організації Об'єднаних Націй (далі ООН) взяти до уваги цю Декларацію.

[...]

Судді

Мета і функції

1. Мета і функції суддів включають:

- a. об'єктивне відправлення правосуддя між громадянами та між громадянином і державою;
- b. сприяння, у межах судових функцій, дотримувannya та досягненню принципу захисту прав людини;
- c. гарантування безпеки життя усіх людей та верховенства права.

Незалежність

2. Судді, як особи, є вільними та зобов'язані приймати безсторонні рішення згідно з власною оцінкою фактів і знанням права, без будь-яких обмежень, впливів, спонук, примусів, загроз або втручання, прямих або непрямих, з будь-якого боку і з будь-яких причин.

3. У процесі прийняття рішень, судді є незалежними від своїх колег по суду та вищих посадових осіб. Жодна ієрархічна структура суддівства і жодна різниця у ранзі чи класі суддів ніяким чином не можуть ставати на перешкоді праву судді на вільне винесення вироку.

4. Судді є незалежними від виконавчих і законодавчих органів держави.

5. (a) Судді мають юрисдикцію, пряму або шляхом перегляду, над усіма питаннями правового характеру, включаючи питання власної юрисдикції та компетенції.

(b) Не повинно створюватися жодних спеціальних тимчасових трибуналів.

(c) Кожна особа має право на швидкий і ефективний розгляд справи у звичайних судах або суддівських трибуналах на законних підставах в межах судової компетенції.

(d) Дозволяються певні обмеження під час надзвичайних чи критичних ситуацій, що піддають загрозі життєздатність держави, але лише за умов, передбачених законом, і лише до такої міри, яка чітко відповідає міжнародно прийнятим мінімальним стандартам прав людини.

(e) У таких надзвичайних ситуаціях держава має гарантувати, що цивільні особи, звинувачені у кримінальних порушеннях будь-якого характеру, заслуховуються звичайними судами (для цивільних осіб), які можуть при необхідності бути розширені за рахунок додаткових компетентних громадських суддів. Адміністративне затримання осіб без звинувачення підлягає перегляду звичайними судами шляхом *habeas corpus* (перегляду судом законності арешту) або подібних процедур, для того, щоб підтвердити законність затримання, а також розглянути будь-які претензії щодо неправильного поводження з затриманим звинуваченого.

(f) Юрисдикція військових трибуналів обмежується військовими порушеннями, вчиненими військовим персоналом. Завжди повинно існувати право апеляції до юридично кваліфікованого апеляційного суду.

(g) Ніяка сила не може бути застосована з метою втручання в судовий процес.

(h) Виконавчі органи не повинні контролювати над судові органи через адміністрування судів.

(i) Виконавчі органи не мають повноважень закривати або призупиняти діяльність судів.

(j) Виконавчі органи повинні утримуватися від будь-яких дій або бездіяльності, які випереджують рішення суду або заважають правильному виконанню суддівського рішення.

6. Жодний нормативний акт законодавчої чи виконавчої влади не можуть бути спробою зворотнім порядком змінити конкретні рішення суду, а також змінювати склад суду з метою впливу на прийняття рішень цим судом.

7. Судді можуть колективно захищати свою незалежність.

8. Судді завжди повинні діяти таким чином, щоб зберігати гідність своєї посади і безсторонність та незалежність судової системи. Підпорядковуючись цьому принципу, судді мають свободу думки, слова, зібрання та утворення асоціацій.

Кваліфікації, обрання і професійна підготовка суддів

9. Кандидати на посаду судді повинні бути чесними та здібними особами, які мають добру підготовку з права. Вони мають рівні права доступу на посаду в суді.

10. У процесі обрання суддів не повинно бути жодної дискримінації за ознаками раси, кольору, статі, мови, релігії, політичних чи інших поглядів, національного або соціального походження, майнового стану, народження або статусу, за винятком вимог щодо громадянства.

11. (а) Процес і критерії обрання суддів повинні гарантувати справедливе відображення судовою системою суспільства в усіх його аспектах.

(б) Не існує єдиного правильного способу обрання суддів; єдиною вимогою є та, що спосіб обрання повинен гарантувати, що призначення суддів не здійснюється за нечесними мотивами.

(с) Участь виконавчих і законодавчих органів у призначенні суддів на посаду узгоджується за принципом незалежності правосуддя за тієї умови, що це призначення здійснюється за консультаціями з членами суддівського корпусу та іншими юристами або організаціями, у яких члени суддівського корпусу та інші юристи беруть участь.

12. Судді повинні мати можливість підвищувати свою кваліфікацію.

Призначення на посаду, підвищення у посаді та переведення на іншу посаду

13. Якщо закон передбачає пряме призначення судді на посаду у суді, то таке призначення є внутрішньою адміністративною функцією, що здійснюється самими суддями, або вищою радою суддів, якщо такий орган існує .

14. Підвищення судді у посаді ґрунтується на об'єктивній оцінці чесності кандидата та незалежності його рішень, професійної компетенції, досвіду, гуманності та підпорядкованості лише закону.

15. За винятком системи регулярної зміни (ротації) кадрів, судді не можуть бути переведені з одного суду до іншого чи з одної посади на іншу без їхньої особистої згоди; разом з тим надання такої згоди не може безпричинно затримуватися .

Строк перебування на посаді

16. (a) Строк перебування суддів на посаді, їхня незалежність, соціальні гарантії, адекватна оплата і умови праці гарантуються законом і не можуть змінюватися в сторону зменшення.

(b) Судді, незалежно від того, були вони призначені чи обрані, мають гарантований строк перебування на посаді до досягнення ними обов'язкового пенсійного віку, або до закінчення строку їх повноважень, де таке прийнято.

17. Призначення тимчасових суддів і призначення суддів на випробувальний строк не відповідає принципу незалежності суддів. Подібні форми призначення мають бути поступово усунені, якщо вони далі існують. Випробувальний термін може бути встановлений для суддів що призначаються на посаду вперше, але під час цього терміну та при призначенні на постійну посаду вони мають перебувати під наглядом інших суддів чи певної вищої ради суддів.

18. (a) Протягом строку свого перебування на посаді, судді отримують заробітну платню, після виходу на пенсію вони отримують пенсійне забезпечення.

(b) Річні ставки і розміри пенсії суддів повинні відповідати їх статусу, гідності та відповідальності посади і регулярно індексуватися у відповідності до інфляції.

(c) Заробітна плата не може бути знижена під час строку перебування судді на посаді, за винятком тих випадків, коли таке зниження є логічною частиною загальнодержавних економічних заходів.

(d) Зміни встановленого пенсійного віку під час перебування суддів на посаді без їхньої згоди не допускаються.

19. Виконавчі органи повинні гарантувати охорону і фізичний захист суддів та членів їх сімей.

Імунітет і привілеї суддів

20. Судді мають бути захищені від щодо судових позовів проти них за виконання своїх функцій чи упущення у роботі, та не можуть бути звинувачені чи затримані, без дозволу уповноваженого органу судової влади.

21. Судді зобов'язані зберігати професійну таємницю стосовно своїх міркувань та інформації, що стала відома при виконанні обов'язків судді протягом всього строку перебування на посаді. Судді не зобов'язані давати свідчення по вищезгаданих питаннях.

Критерії неспроможності

22. Судді не можуть займати посаду у не судових державних органах, за винятком очевидних випадків, коли поєднання цих функцій не загрожує незалежності суддів.

23. Судді, не можуть бути головами або членами комісій по розслідуванню, за винятком тих випадків, коли потребується експертиза і знання судді.

24. Судді не можуть займатися комерційною діяльністю, за винятком випадків, які стосується їх особистих інвестицій та приватної власності. Судді не можуть виконувати обов'язки адвокатів чи займатися іншою юридичною практикою.

25. Суддя не може слухати судову справу, якщо є об'єктивні побоювання, що він не зможе розглядати справу неупереджено або його участь у цій справі може спровокувати конфлікт інтересів, що несумісний з виконанням ним судових функцій.

Дисциплінарне покарання та звільнення суддів з посади

26. (a) Скарга на адресу судді повинна оформлюватися швидко і справедливо за відповідною процедурою; суддя повинен мати можливість подавати свої коментарі щодо такої скарги на першому етапі її розгляду. Розгляд скарги на першому етапі є конфіденційним, якщо інше не вимагається суддею.

(b) Розгляд справ про звільнення з посади або дисциплінарне покарання судді відбувається судом або радою, що переважно складається з суддів та обирається ними. Проте, повноваження щодо звільнення судді з посади можуть надаватися законодавчому органу шляхом імпічменту або через спільне звернення, але бажано аби це відбувалося за рекомендацією суду або ради, що згадуються вище.

27. Усі дисциплінарні заходи базуються на встановлених нормах поведінки суддів.

28. При розгляді дисциплінарної справи повинно гарантуватися справедливе ставлення до судді та можливість висловитися в повній мірі.

29. За винятком слухань перед законодавчим органом, слухання з дисциплінарних питань та питань усунення суддів з посади здійснюються в закритому режимі, втім, суддя може вимагати публічного слухання таких справ. Рішення по вищезгаданих справах мають бути опубліковані незалежно від того, чи слухання проходили за закритими дверима чи були публічними.

30. Суддя не може бути усунений з посади, за винятком випадків, коли існують доведені підстави, які свідчать про неспроможність виконувати свої обов'язки або невідповідну поведінку, що робить неможливим його подальше перебування на посаді.

31. Розпуск суду не повинен впливати на судді, що працюють у ньому. У такому випадку судді обов'язково повинні бути переведені до інших судів того ж самого рівня.

Адміністративні питання роботи суддів

32. Судді, або певний орган більшість в якому скидають суддів несуть повну відповідальність за адміністративну діяльність судів, включаючи нагляд та контроль за персоналом.

33. Найвищим пріоритетом держави є забезпечення судів адекватними засобами для належного відправлення правосуддя, включаючи матеріальні засоби та приміщення, які створювали б відповідні умови для незалежної, гідної та ефективної роботи суддів, належний судовий та адміністративний персонал і достатній поточний бюджет.

34. Бюджет суду складається компетентним уповноваженим органом у співпраці з суддями.

35. Тільки судді мають відповідати за розподіл судових справ між окремими суддям або групами суддів згідно з законодавством або правилами суду.

36. Голова може здійснювати нагляд над суддями тільки в межах адміністративних питань (з питань управління судом).

Різне

37. Суддя повинен дотримуватися всіх вимог справедливості і повною мірою розглядати усі звинувачення про порушення прав сторін або свідків, включаючи звинувачення про неправильне трактування доказів чи свідчень.

38. Судді повинні виказувати повагу до членів адвокатури, експертів, прокурорів, публічних обвинувачів та присяжних.

39. Держава повинна гарантувати належне і правильне виконання наказів і рішень судів; але нагляд за виконанням наказів і рішень має здійснюватися представниками суддівського корпусу.

40. Судді повинні бути поінформовані про міжнародні конвенції та інші документи і засоби, що стосуються прав людини, і впроваджувати їх у межах, передбачених конституцією та законодавством своїх країн.

41. Положення Розділу «Судді» застосовуються і до інших осіб, які виконують суддівські функції, включаючи арбітрів (третейських суддів) і державних прокурорів, за винятком випадків, коли посилення на контекст цих положень, робить їх невідповідними і такими, що не можуть бути застосовані.

[...]